

**MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA LIBERĂ INTERNAȚIONALĂ DIN MOLDOVA**

**Cu titlul de manuscris
CZU: 340.13:61(043.2)**

GULIAN MARIANA

**RESPONSABILITATEA ȘI RĂSPUNDEREA JURIDICĂ ÎN DOMENIUL OCROTIRII
SĂNĂTĂȚII**

SPECIALITATEA 551.01 – TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2017

Teza a fost elaborată în cadrul catedrei Drept Public a Facultății de Drept a Universității Libere Internaționale din Moldova

Conducător științific:

BALTAG Dumitru, doctor habilitat în drept, profesor universitar.

Referenți oficiali:

AVORNIC Gheorghe, doctor habilitat în drept, profesor universitar.

NEGRU Boris, doctor în drept, conferențiar universitar.

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. SMOCHINĂ Andrei, **președinte**, doctor habilitat în drept, profesor universitar.
2. POSTU Ion, **secretar științific**, doctor în drept, conferențiar universitar.
3. GRAMA Dumitru, doctor în drept, conferențiar cercetător.
4. GRECU Raisa, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar.
5. NEGRU Andrei, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar.
6. GREJDIANU Tudor, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar.

Susținerea va avea loc pe data de 11.03.2017 ora 10.00 în ședința Consiliului Științific Specializat D 34.551.01–06 din cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova pe adresa: str. Vlaicu Pîrcălab 52, Chișinău MD 2012, Republica Moldova, aud. 214.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate pe paginile web a Consiliului Național de Acreditare și Atestare (www.cnaa.md), Biblioteca Națională Științifică a Republicii Moldova, Biblioteca ULIM.

Autoreferatul a fost expediat la: 06.02.2017

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat D 34.551.01–06

POSTU Ion

doctor în drept,
conferențiar universitar.

Conducător științific

BALTAG Dumitru

doctor habilitat în drept,
profesor universitar.

Autor

GULIAN Mariana

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Comportamentul subiectului de drept, cu efecte negative asupra sănătății populației, la momentul actual, determină necesitatea explorării prin prisma cercetărilor științifice a conceptului de responsabilitate și răspundere juridică în domeniul ocrotirii sănătății. Actualitatea temei investigate este impulsionată atât de faptul că este sporit interesul societății în vederea responsabilizării subiecților implicați pentru ocrotirea sănătății omului precum și aplicarea răspunderii juridice pentru prejudiciile pricinuite sănătății, cât și de faptul că nu există o lucrare monografică consacrată cercetării responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății.

Este recunoscut faptul că nici o societate umană nu poate funcționa în lipsa unui ansamblu de norme care să reglementeze comportamentul oamenilor și la capitolul ocrotirii sănătății, deoarece sănătatea constituie valoarea cea mai de preț și componenta indispensabilă a dezvoltării și prosperării sociale. Prin urmare, se relevă că sănătatea presupune, drept condiții indispensabile, securitatea economică și socială, relații interpersonale și sociale armonioase, un mediu sigur și sănătos de muncă și de trai, calitate adecvată a apei potabile, a aerului și a solului, alimentare suficientă și rațională, completate cu un stil de viață sănătos și acces la servicii de sănătate calitative.

Responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății au o abordare doctrinară insuficientă, însă trebuie de remarcat faptul că necesitatea doctrinei pentru realitatea juridică este o axiomă. Progresele realizate de cercetarea juridică a domeniului ocrotirii sănătății au determinat importanța identificării fenomenului responsabilității și răspunderii juridice în procesul de realizare a politicilor de ocrotire a sănătății. Conceptele de fortificare a ocrotirii sănătății sînt reflectate în doctrină și în marea majoritate a cazurilor, își găsesc reflectarea în actele normative, care au un caracter obligatoriu de respectare și executare, din care pot fi desprinse și temeiurile survenirii răspunderii juridice. Reformele în ocrotirea sănătății sînt demarate prin realizarea unor studii și concluzii, care pot forma un ansamblu de principii în domeniul de cunoaștere a responsabilității și răspunderii juridice în sistemul ocrotirii sănătății.

Actualitatea temei este determinată și de necesitatea generalizării conceptului de responsabilitate și răspundere juridică în domeniul ocrotirii sănătății, tendință condiționată și de evoluția rolului instituțiilor publice în activitatea de ocrotire a sănătății precum și de sporirea interesului manifestat de către societatea civilă asupra aplicării efective a dreptului la sănătate. Indiferent de faptul că problema răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății s-a ivit și a fost studiată exclusiv în cadrul dreptului privat, soluționarea definitivă a problemei este imposibilă fără interconectarea Teoriei generale a dreptului, în calitatea sa de știință teoretică fundamentală.

Problema responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății își exprimă importanța prin prisma exercitării funcției primordiale a sistemului sănătății de a răspunde la așteptările și necesitățile populației în contextul respectării dreptului la ocrotirea sănătății.

Studiul dat își propune o cercetare a conceptului de responsabilitate și răspundere juridică în domeniul ocrotirii sănătății printr-o abordare generală, ținându-se cont de dimensiunea, complexitatea și importanța subiectului vizat, iar necesitatea acerbă de efectuare a cercetărilor teoretice ce vizează responsabilitate și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății, determină relevanța subiectului tezei.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

Ocrotirea sănătății este un complex de măsuri luate de stat pentru prevenirea bolilor, întărirea și refacerea sănătății, prelungirea vieții și a capacității de muncă a oamenilor. Dreptul la ocrotirea sănătății este un drept universal care își găsește consacarea atât în Declarația Universală a Drepturilor Omului: „Orice persoană are dreptul la un nivel de viață corespunzător asigurării sănătății sale, la îngrijire medicală și la serviciile sociale necesare”[6], cât și în Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale prin care este consacrat dreptul pe care-l are orice persoană de a se bucura de cea mai bună sănătate fizică și mintală, pe care o poate atinge prin luarea de măsuri necesare pentru a o asigura[17].

O dată cu reinterpretarea ideilor despre om și societate, o dată cu tehnicizarea medicinei, problema responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății capătă noi aspecte. Alinierea sistemului medical al Republicii Moldova la standardele internaționale trebuie să se facă pe toate planurile, inclusiv pe cel al creșterii nivelului de acordare a îngrijirilor medicale și al actualizării criteriilor de responsabilitate medicală.

Starea sănătății populației este un indice integrat al dezvoltării sociale a țării, o reflectare a bunăstării social-economice și morale, un factor decisiv de influență asupra potențialului economic, cultural și forței de muncă a societății. Menținerea și întărirea sănătății este o sarcină socială primordială a statului ce poate fi soluționată numai prin eforturile comune ale organizațiilor de stat și publice, organelor și instituțiilor medicale, prin colaborarea reciprocă, sporirea responsabilității fiecărei părți și cointeresarea reală a fiecărui cetățean în păstrarea propriei sănătăți și a sănătății publice[5, p.17]. În contextul celor expuse, conchidem că prin prisma suportului doctrinar, responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății ar trebui să înregistreze dimensiuni de studiu mult mai largi, dat fiind faptul că domeniul sănătății obține în doctrina juridică o pondere considerabilă, realizată de către autorii în drept, care sînt preocupați a studia în mod complex domeniul respectiv.

În materie de studii dedicate, în general, responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății - Republica Moldova nu excelează, regăsim totuși autori ce se preocupă de problematica dată într-un context mai larg sau mai restrâns, fiind vorba în special de: D. Baltag, V. Obadă, V. Benu, E. Moraru, A. Cerbu, I. Creangă, C. Ețco, V. Midrigan, M. Florea, R. Grama, T. Novac – Hreplenco, I. Dodon, V. Soltan. Lucrările autorilor autohtoni care au inspirat autorul în cadrul procesului de cercetare a temei propuse sunt: D. Baltag, Gh. Avornic, B. Negru, E. Aramă, A. Arseni, V. Obadă, E. Moraru, E. Baltaga, A. Cerbu, M. Florea, V. Ganea, R. Mitica, P. Cosmovici, D. Grama, C. Gurin, I. Creangă, B. Olaru și alții.

Școala de drept românească atestă mai multe studii dedicate temei ce ne interesează. Astfel, nemijlocit de studiul problemei ce ne interesează și anume răspunderea și responsabilitatea juridică a statului în domeniul ocrotirii sănătății, s-au preocupat următorii autori: I. Craiovan, E. Tihan, I. Vida – Simiti, E. Vieriu, G. Vrabie, S. Popescu, S. Popescu, N. Popa, L. Pop, I.F. Popa, D. Perețianu, M.I. Mangu, V. Pătulea, N. Niță, G.A. Năsui, Gh. Mihai, I. Humă, B. Ioan, I. Dogaru, M. Costin, L.R. Boilă, V. Astărăstoiaie și alții.

În șirul de lucrări examinate în domeniul teoriei generale a dreptului dar și a temei supuse analizei, este și școala de drept rusesc. Printre autorii citați amintim: Н.Ф. Герасименко, И.А. Ильин, Н.М. Косолева, М.А. Краснов, А. Кузнецов, О.Э. Лейст, Д.А. Липинский, В.М. Попов, Н.П. Попова, Е.О. Рыбакова și alții.

Scopul și obiectivele tezei. Lucrarea își propune ca scop cercetarea multilaterală și complexă a conceptului de responsabilitate și răspundere juridică în domeniul ocrotirii sănătății, prin determinarea conținutului, esenței, elementelor constitutive ale acestuia întru formularea recomandărilor de perfecționare a cadrului social, juridic și normativ, în vederea reliefării aspectului acesteia de premiză a reformării vieții social – juridice a Republicii Moldova.

În baza dezideratului teoretic materializat prin prisma analizei exhaustive a legislației în vigoare, a studiului literaturii de specialitate națională și străină precum și a cercetării variatelor aspecte teoretice și practice, pentru realizarea scopului propus în prezenta teză, au fost stabilite următoarele obiective:

1. Stabilirea și expunerea tezelor conceptuale în abordările doctrinare a responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății;
2. Determinarea gradului de reglementare a responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății;
3. Determinarea conceptului responsabilității juridice în domeniul ocrotirii sănătății;
4. Clarificarea științifică a coraportului dintre responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății;

5. Identificarea temeiului, condițiilor și formelor răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății;

6. Stabilirea categoriilor de subiecți ai răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății;

7. Cercetarea importanței angajării răspunderii juridice a subiecților în domeniul ocrotirii sănătății.

8. Formularea concluziilor teoretice și a recomandărilor, orientate spre evaluarea și completarea instituțiilor responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății;

Metodologia cercetării științifice. Cercetarea oricărei probleme de drept poate pretinde la stabilirea adevărului doar atunci, când se fundamentează pe o metodologie adevărată. Ținând cont de cele expuse, este important să reținem că complexitatea și multitudinea de aspecte a răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății, obligă la o abordare mai serioasă a metodologiei de cercetare. Astfel, cercetarea conceptului de răspundere juridică în domeniul ocrotirii sănătății trebuie să pornească de la înțelegerea cadrului doctrinar, științifico-juridic și de asemenea a cadrului normativ, în limitele cărora se va efectua cercetarea. Pentru realizarea cercetării s-a optat pentru metoda bazată pe procedeele de culegere directe și indirecte a datelor, astfel primele ne-au permis culegerea datelor prin implicarea unui contact nemijlocit între cercetător și realitatea juridică normativ investigată, cât și cercetarea nemijlocită a surselor bibliografice, iar în cazul tehnicii indirecte, care este specifică mai mult cunoașterii discursive în științele juridice s-au consultat diferite lucrări științifice în domeniu, monografii, articole de specialitate, teze de doctorat, dar și surse Internet.

Această vastă documentare ce cuprinde lucrări de specialitate din țară și de peste hotare se referă nu doar la situația existentă la etapa actuală de dezvoltare a societății, dar face și o incursiune în evoluția istorică a conceptului.

Analiza concepțiilor doctrinare privind problematica conceptului de răspundere juridică în domeniul ocrotirii sănătății, cercetarea cadrului normativ în evoluția acestui concept, cât și activitatea formală prin intermediul căreia cu ajutorul noțiunilor, metodelor și tehnicilor de abordare s-a realizat specificarea, analiza și interpretarea concepțiilor, demersul de față include o totalitate de activități specifice corelate între ele.

În procesul examinării temei tezei de doctor: „Responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății” autorul a folosit pe larg metoda dialectică de cunoaștere a fenomenelor și esența realității juridice existente la etapa dată de dezvoltare a Republicii Moldova în special și a celorlalte state în general. Metoda dialectică a stat la baza următoarelor metode: analiza, sinteza, deducția, inducția, comparația, metoda sistematică, analogia istorică, formal – juridică și statistică.

O parte semnificativă a lucrării se bazează pe rezultatele de cercetare și analiză empirică a unei multitudini de surse avînd în vedere problema răspunderii și responsabilității juridice în domeniul ocrotirii sănătății. Sursele utilizate în lucrare includ documente legislative (acte normative), publicații științifice, teze de doctorat, investigații jurnalistice.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute derivă din dezideratul de a face o analiză minuțioasă, din punct de vedere a Teoriei generale a dreptului privind conceptul responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății în general, și al exprimării sale în realitatea juridică a Republicii Moldova. Totodată, noutatea științifică rezultă din inovația subiectului abordat, subiect axat exclusiv pe problematica responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății în Republica Moldova.

Pe lângă complexul de aspecte teoretice și practice cercetate în prezenta lucrare, noutatea studiului mai este determinată și de conținutul concluziilor și recomandărilor științifice, de sugestiile propuse în vederea perfecționării cadrului legislativ în vigoare.

Noutatea științifică își găsește reflectare nemijlocită în următoarele aspecte supuse cercetării:

- Realizarea unui studiu sistemic al literaturii de specialitate și a cadrului normativ ce vizează responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății;
- Fundamentarea istorică, teoretică și practică a conceptului de responsabilitate și răspundere juridică în domeniul ocrotirii sănătății;
- Înaintarea de propuneri de definire a responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății;
- Elucidarea coraportului dintre responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății;
- Identificarea temeiului, condițiilor și formelor răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății;
- Stabilirea categoriilor de subiecți ai răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății;
- Elucidarea importanței angajării răspunderii juridice a subiecților în domeniul ocrotirii sănătății;
- Formularea concluziilor teoretice și a recomandărilor, orientate spre evaluarea și completarea instituțiilor responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății;

Prin urmare, noutatea științifică a tezei, constă în exprimarea unor concluzii de ordin teoretic și practic, și înaintarea propunerilor de lege ferenda, care decurg din cercetările efectuate în teză, contribuind la dezvoltarea doctrinei în problemele abordate, la perfecționarea cadrului normativ în vigoare.

Problema științifică soluționată constă în elaborarea instrumentarului de identificare și fundamentare științifică a premiselor, obiectivelor, temeiurilor și condițiilor responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății, fapt ce duce la clarificarea pentru teoreticienii și practicienii din domeniul dreptului a formelor răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății și a survenirii răspunderii juridice în domeniul vizat.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Valoarea teoretică a prezentei lucrări este determinată de noutatea științifică, actualitatea și concluziile generale formulate. Importanța abordării responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății din perspectiva Teoriei generale a dreptului este apreciată atât pentru faptul că oferă o privire generală asupra instituției responsabilității și răspunderii juridice, cât și pentru marcarea elementelor distincte, specifice responsabilității și răspunderii juridice doar în domeniul ocrotirii sănătății populației. Concomitent, importanța teoretică a lucrării constă în aceea că ideile, concluziile și recomandările privind conceptul, esența, conținutul, formele și subiecții răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății, completează fundamentele teoretice ale acestei categorii științifice. Reieșind din faptul că în literatura științifică nu există abordări exhaustive a conceptului de responsabilitate și răspundere juridică în domeniul ocrotirii sănătății, prezenta teză completează, cel puțin parțial, această lipsă de material teoretic.

Valoarea aplicativă a prezentei teze constă în faptul că ideile științifice și concluziile cuprinse în conținutul tezei pot fi utilizate:

- în plan doctrinar-teoretic, ca material inițial pentru o abordare mai profundă a fenomenelor de responsabilitate juridică și răspundere juridică;
- în procesul didactic universitar, la predarea teoriei generale a dreptului, a dreptului constituțional, civil, penal, administrativ, muncii, de procedură penală și de procedură civilă precum și la elaborarea și predarea unui curs special „Protecția juridică a dreptului omului la ocrotirea sănătății”;
- în plan normativ-legislativ, la realizarea procesului de legiferare ce vizează elaborarea și modificarea unor acte normative.

Implementarea rezultatelor cercetării. Concluziile tezei, elementele de noutate sunt utilizate în procesul de studii la predarea cursului Teoria generală a dreptului în cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova, fiind expuse și în luările de cuvânt la conferințele științifice naționale și internaționale și în articolele științifice publicate.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării problemei responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății au fost cuprinse în publicații diverse din Republica Moldova, fiind expuse și aprobate în cadrul conferințelor științifice, cu participare internațională, cele mai importante fiind următoarele:

1. Formele răspunderii juridice a instituției medico-sanitare și a personalului medical. În: Studii juridice universitare, ULIM, Nr. 3-4, 2013.
2. Subiecții răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății. În: Materialele conferinței științifice internaționale „Studii și cercetări juridice europene”, București: Universul juridic, 2014.
3. Cadrul normativ de reglementare a răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății. În: Jurnal Juridic Național, Chișinău: Nr. 9, 2014.
4. Angajarea răspunderii juridice a persoanei fizice în sistemul ocrotirii sănătății. În: Studii juridice universitare, ULIM, Nr. 3-4, ULIM, 2014 p.206-213.
5. State's legal liability in the field of healthcare. În: European Union's History, culture and citizenship. Pitești: 2015.
6. Responsabilitatea juridică a statului în domeniul ocrotirii sănătății. În: Studii și cercetări juridice europene, București: Universul juridic, 2015.
7. Abordarea doctrinară a responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății. În: Legea și Viața, Nr. 10, 2015.
8. Coraportul dintre responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății. În: Studii juridice universitare, ULIM, Nr. 3-4, ULIM, 2015.
9. Obiectivele responsabilității juridice în domeniul ocrotirii sănătății. În: Simpozionul internațional științifico-practic „Utilizarea eficientă a resurselor hidro-funciare în condițiile actuale – realizări și perspective” UASM, 2016.

Publicații la tema tezei:

Rezultatele investigațiilor au fost reflectate în 9 publicații ale autoarei în revistele de specialitate acreditate de CNAA și culegeri de materiale ale conferințelor științifice naționale și internaționale. Volumul total al publicațiilor este de 3,67 c.a.

Volumul și structura tezei. 162 pagini de text de bază structurate în introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie cu 235 titluri, cuvinte-cheie și lista abrevierilor.

Cuvinte cheie: responsabilitate juridică, răspundere juridică, ocrotirea sănătății, instituție publică, personal medical.

CONȚINUTUL TEZEI

Partea introductivă a studiului doctoral constituie argumentarea științifică a temei propuse pentru cercetare. Introducerea cuprinde următoarele compartimente: actualitatea și importanța temei investigate, scopul și obiectivele propuse spre realizare, noutatea științifică a rezultatelor obținute, problema științifică soluționată, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, implementarea rezultatelor cercetării, aprobarea rezultatelor cercetării.

Sumarul compartimentelor tezei. În Capitolul 1 – „**Fenomenul ocrotirii sănătății în contextul cercetărilor științifice a teoriei responsabilității și răspunderii juridice**” sunt supuse investigației și analizate opiniile cercetătorilor din diferite perioade istorice, țări și doctrine, referitoare la conceptul responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății.

În 1.1. „**Tendențe doctrinare în studierea responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății**” ne axăm pe studiul doctrinei naționale și internaționale în vederea identificării autorilor care au cercetat, chiar și tangențial, instituția responsabilității și răspunderii juridice la general și responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății în special. De-a lungul evoluției diferitor doctrine juridice s-a atestat o grandioasă experiență în domeniul cercetării parcursului evolutiv al statului și al dreptului, dar și a răspunderii juridice, ca instituție de bază în cadrul procesului de constituire a unui stat de drept. Instituția dată a devenit parte componentă și indispensabilă a întregii activități umane, dând naștere, într-o formă sau alta, responsabilității juridice în aceeași sferă de activitate. Autorii D. Baltag și V. Obadă consideră că un pas important pentru țara noastră îl constituie introducerea asigurărilor obligatorii de asistență medicală. Dacă Republica Moldova a trecut la economia de piață, atunci asigurările obligatorii de asistență medicală reprezintă adevărata haină a sistemului modern de sănătate. Relația contractuală are tendința să primeze în asistența sanitară din toate statele civilizate, unde bolnavul își alege medicul pe baza încrederii în bunul renume al acestuia și a prestațiilor lui anterioare[3, p.117].

Sușținem opinia autorilor T. Novac–Hreplenco și I. Dodon, care menționează că susținerea realizării dreptului la sănătate al omului, trebuie să fie bazat pe faptul că persoana umană este intangibilă, iar respectul vieții merge pînă la respectul morții. Medicina promovează protecția și respectarea drepturilor umane, ceea ce face ca legislația în materie să fie deschisă reglementărilor europene[16, p.36].

Considerăm corectă poziția autorului C. Gurin în materia vizată și susținem totalmente ideea că: „Garantarea dreptului la sănătate de către stat presupune obligațiile și eforturile acestuia pentru[13, p.156]:

– scăderea mortalității nou-născuților, a mortalității infantile și dezvoltarea sănătoasă a copilului;

- îmbunătățirea tuturor aspectelor igienei mediului înconjurător și ale igienei industriale;
- profilaxia și tratamentul maladiilor epidemice, endemice, profesionale și de alt fel, precum și lupta împotriva acestor maladii prin crearea condițiilor ce ar asigura servicii medicale și un ajutor medical în caz de boală;
- organizarea prin lege a asistenței medicale și a sistemului de asigurări sociale pentru boală, accidente, maternitate și recuperare;
- controlul exercitării profesiilor medicale și a activităților paramedicale și alte măsuri menite să protejeze sănătatea persoanei.

Trebuie de menționat că garantarea dreptului la sănătate se face prin prisma responsabilizării subiecților de drept.

Autorul S. Gruskin este de părere că: „...recunoașterea și promovarea dreptului la sănătate accelerează procesul creării, acolo unde nu sunt sau sunt insuficient dezvoltate, a resorturilor legale, a agențiilor și instituțiilor răspunzătoare pentru protejarea sănătății, precum și generarea strategiilor posibile de acțiune. S-a argumentat că un focus sporit asupra acestui drept ajută la identificarea instituțiilor responsabile pentru ocrotirea sănătății și la fixarea pe cale legală a responsabilităților legate de implementarea politicilor de sănătate”[9, p.4].

Autorii E. John și E. Fenton subliniază că apelul la un drept la sănătate, deși nu ne ajută să soluționăm multiplele probleme legate de alocarea de venituri, separă totuși problema accesului la un nivel minim adecvat de îngrijiri de sănătate de impreviziunile pieței și de inechitățile izvorâte din inegala distribuire a acestora[14, p.29].

Susținem opinia autoarei A. Buchanan care consideră că: „...doar pentru că putem invoca dreptul la sănătate și accesul minim la asistență medicală, totuși acesta este, *de facto*, un eșec, un lucru injust, care trebuie corectat, și nu o împrejurare nefericită datorată circumstanțelor economice”[4, p.63].

Grija pentru sănătatea omului este unul din principalele imperative ale statului. Acest fapt este consfințit în Constituția țării, care stabilește, că „fiecărui cetățean i se garantează dreptul la un mediu sănătos pentru viață, pentru muncă și familie, protejat împotriva riscurilor și constrângerilor de ordin social, economic, ecologic și tehnologic”.

În 1.2. „**Cadrul general al reglementării răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății**” - este investigat cadrul normativ și jurisprudențial al responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății. Conștientizând că obiectul de studiu reprezintă una dintre cele mai importante valori existente, și anume sănătatea – atât individuală cât și socială, considerăm oportun prezentarea cadrului general de reglementare a subiectului vizat prin prisma evoluției sale istorice, deoarece anume aceste repere ne permit o mai bună înțelegere a evoluției sale, deoarece, înainte de a purcede la cercetarea nemijlocită a răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății,

a evoluției sale istorice în contextul doctrinelor de drept, dar și a legislației contemporane, autoarea invocă noțiunile teoretice de bază, unele chiar adiacente subiectului cercetat, dar fără de care este practic imposibil înțelegerea esenței evoluției cadrului normativ de reglementare a celui din urmă.

În cadrul Raportului privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în anul 2015 s-a menționat faptul că conform principiilor Organizației Mondiale a Sănătății o funcție importantă a sistemului de ocrotire a sănătății este răspunderea acestuia la așteptările și necesitățile populației, care urmează a fi abordate într-o manieră justă și echitabilă în contextul drepturilor universale ale omului la viață și sănătate. Astfel, dreptul la sănătate este dreptul fiecărei persoane de a avea acces și a utiliza serviciile instituțiilor, mărfurile și condițiile necesare pentru atingerea stării optime de sănătate. Legislația în vigoare stabilește responsabilitatea statului pentru protejarea sănătății, prosperității și securității cetățenilor, iar sistemul de sănătate publică își asumă responsabilitatea socială pentru sănătatea generală și utilizarea cât mai eficientă a resurselor pentru realizarea scopurilor sanitare universale. Asigurarea dreptului la sănătate include în mod obligatoriu garantarea accesului, echității, calității și continuității asistenței medicale fiecărui cetățean[7].

La moment, reglementările care guvernează domeniul ocrotirii sănătății este reprezentată de pe plan normativ de Legea ocrotirii sănătății[15], ce sintetizează cele mai importante reglementări privind „domeniul ocrotirii sănătății” prin care protejarea și promovarea sănătății populației Republicii Moldova constituie un obiectiv politico-legislativ. Domeniul ocrotirii sănătății este reglementat de mai multe acte legislative, hotărâri ale Guvernului și documente aprobate de către Ministerul Sănătății și alte autorități publice. Cât privește legile ce au incidență asupra domeniului ocrotirii sănătății, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat câteva zeci de acte legislative, care vizează domeniul dat.

Capitolul 2 „**Conceptualizarea responsabilității juridice în domeniul ocrotirii sănătății din perspectivele teoriei generale a dreptului**” - începe cu abordarea problemelor teoretice ale responsabilității juridice. Caracterul impetuos al necesității studierii responsabilității în domeniul ocrotirii sănătății este relevat de faptul că literatura de specialitate autohtonă nu a acordat atenția cuvenită problematicii acestui subiect. Problema responsabilității juridice grație doctrinei și jurisprudenței a devenit la etapa actuală una dintre preocupările fundamentale.

În 2.1. „**Conceptul responsabilității juridice în domeniul ocrotirii sănătății**” – se cercetează diverse abordări a definiției responsabilității juridice, care reprezintă complexul de atitudini ale omului în raport cu sistemul normativ juridic cuprins în societatea în care trăiește, în vederea însușirii, conservării și promovării acestui sistem și a valorilor pe care le exprimă, în scopul menținerii și promovării ordinii juridice și a binelui public. Astfel, putem menționa că în domeniul ocrotirii sănătății, responsabilitatea juridică este o auto-angajare a subiecților de drept

de a acționa în conformitate cu cerințele normei juridice, iar această obligație se cere a fi realizată în conduită licită, fiind neapărat necesară conștientizarea respectării cadrului normativ în vederea evitării pericolului pentru sănătatea populației.

Ocrotirea sănătății este o ramură deosebită de importantă în activitatea aparatului de stat, ea reprezentând totalitatea instituțiilor publice ce exercită funcțiile statului în acest domeniu. Astfel, caracterul impetuos al necesității studierii responsabilității statului în domeniul ocrotirii sănătății este relevat de faptul că literatura de specialitate autohtonă nu a acordat atenția cuvenită problematicii acestui subiect. Problema responsabilității juridice a statului grație doctrinei și jurisprudenței a devenit la etapa actuală una dintre preocupările fundamentale ale doctrinei juridice. În trecut, iresponsabilitatea puterii publice constituia regula generală, iar autorul Pepelea, I. Dimitrie, citîndul pe omul politic Gregorio de Laferrère, care menționa că: „... proprietatea suveranității este de a impune tuturor fără compensațiune”, concluzionează că respectiv, acum, se poate afirma că responsabilitatea este regula, iar iresponsabilitatea este o excepție[18, p.38].

Autorul D. Baltag susține ideea conform căreia statul e organizatorul principal al activității unei comunități umane care stabilește reguli generale și obligatorii de conduită, organizează aplicarea sau executarea acestor reguli și în caz de necesitate, rezolvă litigiile care apar în societate[1, p.152].

Respectiv, în domeniul ocrotirii sănătății, statul este reprezentat de autoritățile publice, care asigură administrarea politicilor în domeniul vizat. Prin urmare, abordînd subiectul responsabilității juridice a statului în domeniul ocrotirii sănătății, conchidem că ea este identificată în cadrul autorităților și instituțiilor publice, care prin prisma atribuțiilor funcționale, au împuterniciri și îndatoriri legale de a acționa în regim de putere publică în scopul realizării interesului public din domeniul ocrotirii sănătății[11, p.472].

Astfel, putem menționa că în domeniul ocrotirii sănătății, responsabilitatea juridică este o auto-angajare a subiecților de drept de a acționa în conformitate cu cerințele normei juridice, iar această obligație se cere a fi realizată în conduită licită, fiind neapărat necesară conștientizarea respectării cadrului normativ în vederea evitării pericolului pentru sănătatea populației[10, p.28].

Responsabilitatea juridică în domeniul ocrotirii sănătății ar putea fi definită ca o „atitudine conștientă și deliberativă”[8, p.6] de asumare a grijii față de sănătatea personală și a populației din jur prin prisma modului de realizare a normelor de drept ce reglementează acest domeniu.

De asemenea, am putea afirma că în sistemul ocrotirii sănătății, responsabilitatea constituie o atitudine morală, prin care subiecții de drept, fiind conștienți de fiecare atitudine și acțiune întreprinsă, concep să justifice în mod demn motivele care i-au determinat la producerea prejudiciului asupra sănătății populației și iau asupra lor toate consecințele survenite[10, p.28].

În 2.2. **„Obiectivele responsabilității juridice în domeniul ocrotirii sănătății”** – este elucidat aspectul precum că responsabilitatea juridică în domeniul ocrotirii sănătății poate fi dedusă și prin prisma elaborării și implementării de către stat a unui sistem avansat de educație pentru ocrotirea sănătății, a diferitor grupuri de populație ce vor presupune alături de programe – tip de educație pentru sănătatea tinerei generații și activități conjugate de formare a atitudinii pozitive și a comportamentului responsabil față de sănătate, ca deziderat personal și social al tuturor membrilor societății, inclusiv al persoanelor aflate în locurile de detenție. De asemenea, este reflectată inerența monitorizării măsurilor educaționale de prevenire și combatere a bolilor transmisibile și a celor cronice fiind intensificate activitățile de prevenire a accidentelor. Prin politici și programe, este evidențiat și obiectivul responsabilității juridice ce vizează măsurile stimulatorii întreprinse de către stat pentru promovarea comportamentului activ - pozitiv al subiecților implicați în domeniul ocrotirii sănătății.

În 2.3. **„Premisele identificării responsabilității juridice în domeniul ocrotirii sănătății”** – sunt expuse ideile de bază a procedurii de constatare a responsabilității juridice în domeniul ocrotirii sănătății și este evidențiat faptul că instituția responsabilității juridice în domeniul vizat, prezintă la etapa actuală un interes sporit pentru toți subiecții de drept, întrucât daunele pentru sănătatea omului pot rezulta nu numai din raportul zilnic pe care îl are cu egalii săi, ci la fel și din raporturile pe care le are cu autoritățile publice, sau mai bine zis cu statul.

Tot acest compartiment expune importanța promovării dreptului la ocrotirea sănătății, care în raport cu alte drepturi ce nu-și găsesc consfințire constituțională, dreptul la ocrotirea sănătății are un regim special de realizare, ceea ce semnifică, în termeni practici și existența unui mecanism deosebit de asigurare a acestuia. Este adus în atenție și exigențele exercitării atribuțiilor funcționale ale subiecților de drept public în domeniul ocrotirii sănătății, iar statului fără echivoc, direct și necondiționat îi este atribuită responsabilitatea pentru ocrotirea sănătății cetățenilor săi. Norma fiind definitorie pentru construcția întregului sistem de ocrotire a sănătății, iar spiritul ei urmează a fi reflectat în toate actele normative succesive.

Capitolul 3. **„Instituțiile responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății”** - denotă faptul că răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății se întemeiază pe o constatare oficială, realizată de regulă de către organele de stat, persoane oficiale special împuternicite. Respectiv, răspunderea juridică în sistemul de sănătate intervine ca urmare a faptei ilicite și derivă din sancțiunea pe care legiuitorul o prevede în conținutul normei juridice care reglementează domeniul ocrotirii sănătății.

În 3.1. **„Coraportul dintre responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății”** accentul este pus pe identificarea, analiza și argumentarea coraportului existent între responsabilitatea juridică și răspunderea juridică din domeniul ocrotirii sănătății

Pentru a se vedea conexiunea dintre responsabilitatea socială și responsabilitatea juridică, este suficientă relevarea următoarei afirmații: responsabilitatea socială naște din responsabilitatea juridică, iar responsabilitatea juridică presupune mai întâi de toate responsabilitatea socială din partea subiectului. Responsabilitatea juridică trebuie definită ca o atitudine conștientă și deliberată de asumare a grijii față de modul de realizare a normelor de drept, față de integritatea normelor ordinii juridice, ca și față de acțiunile pe care le întreprinde individul în vederea asigurării unui climat de legalitate[8, p.6].

Răspunderea se deosebește de responsabilitate prin faptul că ea nu este o dimensiune internă a persoanei, nu derivă dintr-un raport pe care persoana îl instituie între ea și colectivitate în mod voit și interesat, ci este un fenomen pe care autoritatea colectivă, adesea instituționalizată sub forma normelor, îl atribuie persoanei care îl suportă ca pe ceva exterior, acceptat uneori ca pe o obligație, fără a voi acest lucru[19, p.15].

În scopul elucidării coraportului dintre responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății, în contextul celor enunțate anterior, menționăm următoarele concluzii ce vizează diferența noțiunilor responsabilității și răspunderii juridice, care pot fi proprii și în domeniul ocrotirii sănătății. Prin urmare, se stabilește că[2, p.82]:

- răspunderea este mai ales de ordin normativ, preponderent juridic, în timp ce responsabilitatea este în mod preponderent și direct de ordin valoric;
- responsabilitatea juridică este anterioară faptei săvârșite, spre deosebire de răspundere care apare numai după producerea faptului sau actului juridic generator de răspundere;
- răspunderea se stabilește de către autoritatea competentă, ulterior responsabilității consfințită prin lege, respectiv după săvârșirea faptei,
- temeiul responsabilității juridice îl constituie legea și principiile de drept ce stau la baza acesteia, în timp ce temeiul răspunderii juridice îl constituie săvârșirea actului sau faptului generator de responsabilitate, legea care reglementează responsabilitatea juridică, hotărârea judecătorească sau actul autorității publice împuternicite de lege prin care s-a stabilit și înlăptuit în concret răspunderea juridică a persoanei fizice sau juridice;
- constrângerea juridică intervine atunci când responsabilitatea nu se realizează de bună voie sau este realizată defectuos;
- responsabilitatea este legată de dimensiunea „internă” a agentului, pe când răspunderea de dimensiunea „externă” a acestuia;
- răspunderea este un efect al responsabilității agentului (persoană publică, funcționar public, persoană privată), pentru fapta generatoare de răspundere;

– simpla declarare a responsabilității juridice nu este suficientă pentru reglementarea relațiilor sociale. Aceasta, până nu se materializează în răspundere concretă, nu produce efecte juridice, economice, sociale, având doar un caracter preventiv, pe când răspunderea juridică concretizată presupune în mod obligatoriu efecte juridice, sociale, economice, cu caracter preventiv, reparatoriu, educativ și constrângător.

În 3.2. **„Temeiul răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății”** - este supus cercetării, fenomenul complex al temeiului răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății, fiind elucidat aspectul precum că anume faptul ilicit este temeiul obiectiv al răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății. Prin urmare s-a determinat că orice formă de răspundere juridică este generată de încălcarea ordinii de drept, de fapta contrară normei de drept, de faptul juridic ilicit și, respectiv răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății este de neconceput în absența faptului ilicit, consecința ei firească și inevitabilă fiind întotdeauna aplicarea sancțiunii juridice.

În 3.3. **„Condițiile răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății”** - se stabilește că condițiile răspunderii juridice reprezintă cumulul de factori esențiali ce necesită a fi reuniți atât sub aspectul faptei ilicite, cât și a autorului ei în vederea creării cadrului necesar obligării celui vinovat la suportarea consecințelor conduitei sale. Sînt analizate opiniile existente referitor la condițiile răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății și s-a identificat concluzia că ele coincid cu cele general existente pentru toate formele de răspundere juridică, păstrîndu-și doar specificul în funcție de domeniu. Prin urmare, se elucidează faptul că în domeniul ocrotirii sănătății, ca, de altfel, și în alte domenii ale vieții sociale, nici o persoană nu poate fi trasă la răspundere decît dacă a comis o faptă cu vinovăție, care implică acea energie, activitate materială, fizică, dar și participare morală, psihică, neputînd exista răspundere fără coexistența celor două laturi – cea materială, obiectivă, și cea psihică, subiectivă.

În 3.4. **„Formele răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății”** - sunt enunțate abordări ce vizează clasificarea principalelor forme ale răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății. Este prezentat faptul că responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății este obiect de controversă în literatura juridică, mai mult decît atât – nici o prevedere legală nu consacră o reglementare a definiției responsabilității și răspunderii juridice în domeniul cercetat, fiind percepută adesea ca răspundere medicală.

În capitolul 4. **„Subiecții răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății”** – sunt investigate aspecte ce țin de stabilirea subiecților răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății cu elucidarea ansamblului de drepturi și obligații a subiecților respectivi, fiind analizat și procedeele de angajare a răspunderii juridice a subiecților în domeniul ocrotirii sănătății.

În 4.1. **„Categoriile de subiecți ai răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății”** – sunt reflectate premisele de identificare a subiecților răspunderii juridice în domeniul ocrotirii

sănătății. Prin urmare, se constată subiecți participativi la ocrotirea sănătății, enumerarea cărora se axează pe prevederile legislative, dar și conform Politicii Naționale de Sănătate și subiecți cu capacitate de a răspunde juridic în domeniul vizat, după cum urmează: Ministerul Sănătății și instituțiile din subordine; instituțiile medico-sanitare publice și private; medicii, alți lucrători medico-sanitari și farmaciștii, Compania Națională de Asigurări în Medicină, autoritățile administrației publice locale și persoanele fizice.

Prin prisma cercetărilor, se prezumă că doctrina juridică nu oferă o abordare a categoriilor de subiecți ai răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății, iar, acest fapt determină identificarea premiselor de expunere a studiului respectiv prin prisma prevederilor legislației în vigoare. Literatura de specialitate tratează cu generozitate sub aspect istoric, teoretic și practic raportul dintre medic și pacient, care fiind în anumite cazuri implicați într-un litigiu de drept, devin subiecți ai răspunderii medicale. Identificarea doar a medicului sau a pacientului în cazul unui litigiu, ca subiecți ai răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății, este prea insuficientă, dat fiind faptul că în domeniul ocrotirii sănătății participă activ și alți subiecți care pentru neexecutarea sau executarea defectuoasă a atribuțiilor funcționale, pentru încălcarea prevederilor legale care au cauzat daune sănătății publice, sunt atrași la răspundere juridică [12, p.103].

În 4.2. **„Drepturile și obligațiile subiecților răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății”** - este efectuată o analiză mai aprofundată a drepturilor și obligațiilor tuturor subiecților antrenați în procesul de ocrotire a sănătății. Astfel se face o incursiune în prevederile normative, referitoare la drepturile și obligațiile tuturor subiecților raportului de drept medical, începînd cu statul care este garantul și deține rolul dominant în cadrul acestui raport și finalizînd cu persoana fizică. Prin urmare, se constată că în domeniul ocrotirii sănătății, societatea nu poate să accepte alte comportamente ale subiecților de drept decît cele prescrise de normele de drept, astfel se intensifică lupta societății pentru contracararea intențiilor de prejudiciere a sănătății populației.

În 4.3. **„Angajarea răspunderii juridice a subiecților în domeniul ocrotirii sănătății”** - este abordat conceptul de angajare a răspunderii juridice a subiecților în domeniul ocrotirii sănătății, obiectivul central al angajării răspunderii juridice pentru subiecții ocrotirii sănătății îl constituie cu prioritate repararea prejudiciilor cauzate persoanelor bolnave, cu nevoile și interesele lor, atît de vulnerabile în fața bolilor. Sunt aduse atenției reglementări din legislație ce vizează atribuțiile funcționale ale instituțiilor publice din domeniul ocrotirii sănătății, care fiind neexercitate sau exercitate cu încălcarea prevederilor actului normativ, atrage angajarea răspunderii juridice. Cînd legea dispune executarea unor obligații în domeniul ocrotirii sănătății se are în vedere contribuția de a soluționa nevoile societății în domeniul ocrotirii sănătății. Prin exercitarea defectuoasă a unui drept sau prin neexecutarea unei obligații ce decurge din competențele funcționale sau din reguli de conviețuire unanim acceptate în societate, se consideră

că s-a produs o pagubă, nu neapărat în sens material sau pecuniar. Această pagubă reprezintă însuși rezultatul ilicit, consecința faptei ilicite. Dacă fapta ilicită nu s-ar produce, nici rezultatul, respectivul prejudiciu, nu ar exista. Astfel, s-a expus constatarea că, răspunderea juridică pentru subiecții din domeniul ocrotirii sănătății se angajează dacă există o legătură indisolubilă între fapta ilicită și rezultatul dăunător, prejudiciul.

Conduita subiectului din domeniul ocrotirii sănătății poate fi conformă cu cea prescrisă de norma juridică și avem în acest caz, o conduită ilicită, legală, conformă legii sau poate contrară normelor juridice, avînd în acest sens, o conduită ilicită. Legislația din domeniul ocrotirii sănătății este elaborată de specialiștii acestui domeniu și principala ei menire este aceea de a satisface nevoile oamenilor. Încălcarea unei reguli de comportament prescrisă printr-o normă juridică va duce la angajarea răspunderii juridice, sub diferitele ei forme de manifestare. Scopul răspunderii juridice nu este acel de a descuraja dorința de a face rău, ci mai ales, de a stimula dorința de a face bine[12, p.106].

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Scopul principal al investigației noastre îl constituie cercetarea multilaterală și complexă a conceptului de responsabilitate și răspundere juridică în domeniul ocrotirii sănătății, prin determinarea conținutului, esenței, elementelor constitutive ale acestuia întru formularea recomandărilor de perfecționare a cadrului normativ în vederea reliefării aspectului acesteia de premiză a reformării vieții social – juridice a Republicii Moldova.

În urma analizei și generalizării materiei expuse în teză, formulăm următoarele concluzii:

1. Problema responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății nu a fost univoc cercetată, interpretată și mai ales înțeleasă în doctrină pe parcursul diferitor perioade istorice, inclusiv în cadrul societății contemporane.

2. Analiza materialelor științifice doctrinare precum și a cadrului normativ de reglementare a responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății, extrage concluzia precum că rolul responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății constă în consolidarea încrederii societății în instituțiile statului care se îngrijesc de viața și sănătatea populației. Ținând seama de această realitate, este determinată obligația ce revine unui subiect de drept de a prevedea/suporta consecințele faptei sale ilicite, prevăzute de legislația ce reglementează domeniul ocrotirii sănătății, prin care a adus atingere sănătății populației;

3. Definirea noțiunii de sănătate a populației, ne-a permis să concluzionăm că monitorizarea respectării dreptului omului la sănătate este o funcție importantă a sistemului de ocrotire a sănătății prin realizarea măsurilor de prevenire a bolilor, întărirea și refacerea sănătății, prelungirea vieții și a capacității de muncă a oamenilor.

4. Demarînd de la fundamentarea teoretică a responsabilității juridice, definită în doctrina juridică, ne permite să menționăm că în domeniul ocrotirii sănătății, responsabilitatea juridică este o auto-angajare a subiecților de drept de a acționa în conformitate cu cerințele normei juridice, iar această obligație se cere a fi realizată în conduită licită, fiind neapărat necesară conștientizarea respectării cadrului normativ, în vederea evitării pericolului pentru sănătatea populației. Prin prisma suportului doctrinar, responsabilitatea juridică în domeniul ocrotirii sănătății ar trebui să înregistreze dimensiuni de studiu mult mai largi, dat fiind faptul că domeniul sănătății obține în doctrina juridică o pondere considerabilă, realizată de către autorii în drept, care sînt preocupați a studia în mod complex și problemele responsabilității juridice în domeniul respectiv. Astfel, promovarea ocrotirii sănătății este elementul-cheie al responsabilizării subiecților de drept în executarea obligațiilor prescrise de lege, iar unele măsuri de promovare a ocrotirii sănătății țin și de responsabilitatea statului care, prin mecanisme reglementate de actele normative în vigoare, asigură accesibilitatea, disponibilitatea și calitatea serviciilor medicale. Considerăm necesar și de

o actualitate deosebită, promovarea obiectivelor responsabilității juridice în domeniul ocrotirii sănătății, definite în prezenta teză, fapt ce denotă o contribuție la îmbunătățirea funcționării sistemului de sănătate.

5. Stabilirea premiselor identificării responsabilității juridice în domeniul ocrotirii sănătății se constată a fi identificată în contextul executării îndatoririlor, obligațiilor și respectării prevederilor prescrise atât în actele normative naționale cât și în cele internaționale. Aici, ar fi de menționat că responsabilitatea pentru asigurarea și protecția sănătății, reprezintă funcția de bază a unui guvern, care poate transmite această împuternicire altor autorități guvernamentale. Această responsabilitate este stabilită de Constituție, împuternicirile autorităților naționale, centrale sau locale în domeniul protecției sănătății oamenilor, fiind confirmate și prin decizii judecătorești. Prin urmare, se elucidează faptul că responsabilitatea juridică a statului în domeniul ocrotirii sănătății poate fi identificată doar prin prisma competențelor funcționale ale autorităților publice, fiind definită responsabilitatea juridică a acestor autorități ale statului ca un fenomen juridic, prin care o persoană juridică de drept public ar putea fi declarată, în cazul unui litigiu de drept, ca un potențial responsabil pentru activitatea producătoare de pericole sau prejudicii în timpul organizării, executării prevederilor legislației ce reglementează domeniul ocrotirii sănătății.

6. Ca urmare a cercetării doctrinei juridice, se evidențiază concluzia precum că, deși în exprimarea curentă se folosesc alternativ atât termenul de responsabilitate, cât și cel de răspundere, adesea fiind confundați, răspunderea se deosebește de responsabilitate prin aceea că ea nu este o dimensiune internă a persoanei, nu derivă dintr-un raport pe care persoana îl instituie între ea și colectivitate în mod voit și interesat, ci este un fenomen complex ce se manifestă mai ales în exteriorul individului. Prin urmare se constată, că responsabilitatea exclude răspunderea și, viceversa, lipsa de responsabilitate creează temei pentru răspundere. Relevăm următoarele concluzii ce vizează diferența noțiunilor vizate. Aici, este oportun să menționăm că răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății este mai ales de ordin normativ, preponderent juridic, în timp ce responsabilitatea juridică în domeniul ocrotirii sănătății este în mod preponderent și direct de ordin valoric.

7. În cadrul procesului de identificare a temeiului răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății, conchidem că acesta este un fenomen complex, compus din patru categorii: temei juridic, răspundere juridică, subiect de drept și domeniul ocrotirii sănătății. Deci, determinarea esenței fenomenului răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății este posibilă exclusiv în condițiile în care sunt definite aceste noțiuni, întrucât, fiecare dintre ele este tratată neunivoc în doctrina de specialitate.

8. Cercetarea condițiilor răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății, ne-a permis să concluzionăm că reprezintă cumulul de factori esențiali ce necesită a fi reuniți atât sub aspectul

faptei ilicite, cât și a autorului ei în vederea creării cadrului necesar obligării celui vinovat la suportarea consecințelor conduitei sale. Astfel, în ceea ce privește stabilirea condițiilor răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății, menționăm că acestea sunt identice cu condițiile răspunderii juridice generale: fapta (conduita) ilicită; rezultatul conduitei ilicite; legătura causală între conduita ilicită și rezultat; subiectul răspunderii juridice; vinovăția (numită și culpă sau vină).

9. În clasificarea formelor de răspundere juridică în domeniul ocrotirii sănătății există atât considerații legislative cât și doctrinare. Examinând multiplele criterii de clasificare a acestora am ajuns la concluzia că clasificarea existentă este una incompletă și la cea tradițional, trebuie adăugată și răspunderea juridică medicală. Printr-o recapitulare a formelor răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății, în concluzie propunem o construcție a acestora: răspunderea penală; răspunderea civilă; răspunderea administrativă; răspunderea medicală; răspunderea disciplinară.

10. Analiza legislației în vigoare precum și a Politicii Naționale de Sănătate, determină 2 categorii de subiecți ai răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății:

– *subiecți participativi la ocrotirea sănătății populației:*

Președintele Republicii Moldova; Parlamentul Republicii Moldova; Guvernul Republicii Moldova; Ministerul Sănătății; Ministerele de resort; Academia de Științe a Moldovei; Autoritățile administrației publice locale; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Consiliul Național de Evaluare și Acreditare în Sănătate; Instituțiile medico-sanitare și de sănătate publică; medicii, alți lucrători medico-sanitari și farmaciștii; organizațiile nonguvernamentale; agenții economici; mass-media; partenerii internaționali; persoana fizică.

– *subiecți cu capacitatea de a răspunde juridic în domeniul ocrotirii sănătății:*

Ministerul Sănătății și instituțiile din subordine; Instituțiile medico-sanitare publice și private; medicii, alți lucrători medico-sanitari și farmaciștii; Compania Națională de Asigurări în Medicină; autoritățile administrației publice locale; persoana fizică.

11. Ca urmare a analizării exercitării drepturilor și obligațiilor subiecților răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății se poate desprinde concluzia că funcționarea sistemului de sănătate din Republica Moldova, denotă o necesitate de fortificare intensă prin prisma exercitării corespunzătoare a drepturilor și obligațiilor consfințite prin acte normative, astfel încât să sporească gradul de respectare a dreptului omului la ocrotirea sănătății.

12. Răspunderea juridică pentru subiecții din domeniul ocrotirii sănătății se angajează dacă există o legătură indisolubilă între fapta ilicită și rezultatul dăunător, prejudiciul. Astfel, se constată că conduita fiecărui subiect de drept în vederea ocrotirii sănătății este raportată la conduita socială constituită în cadrul societății date, deoarece fiecare societate are nivelul său de evaluare, de raportare a comportamentului fiecăruia dintre membrii colectivității umane.

Problema științifică soluționată constă în elaborarea instrumentarului de identificare și fundamentare științifică a premiselor, obiectivelor, temeiurilor și condițiilor responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății, fapt ce duce la clarificarea pentru teoreticienii și practicienii din domeniul dreptului a formelor răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății și a survenirii răspunderii juridice în domeniul vizat.

În contextul celor enunțate și argumentate în teză, propunem operarea următoarelor **recomandări**.

1. Rezultatul incursiunilor ce vizează studierea fenomenului de responsabilitate și răspundere juridică în domeniul ocrotirii sănătății, a identificat o nouă ramură de drept cu denumirea de dreptul sănătății. Respectiv, în plan teoretic, se recomandă completarea programului de studii a instituțiilor de învățământ superior, specialitatea - Drept, cu disciplina juridică - dreptul sănătății, întrucât această ramură de drept nu se limitează doar la normele care reglementează asistența medicală, ci în domeniul sănătății se conțin reglementări ce vizează mediul habitual (locuința, salubritatea localității, igiena), alimentația și sportul, educația și protecția muncii etc.

2. Domeniul ocrotirii sănătății este unul foarte complex și, respectiv acest domeniu în Republica Moldova are un vast areal de reglementări, reflectate într-o diversitate de acte legislative și normative, fapt ce generează necesitatea sistematizării într-o concepție unitară a reglementărilor sistemului sănătății. Prin urmare, recomandăm pentru legiuitorul din Republica Moldova, codificarea legislației din domeniul ocrotirii sănătății, prin elaborarea și adoptarea Codului Sănătății, ce va constitui actul legislativ, care va cuprinde într-un sistem unitar, cele mai importante norme din domeniul ocrotirii sănătății.

3. În domeniul ocrotirii sănătății dar și în alte domenii, lipsește reglementarea obligației persoanei angajate, funcționarului public de a recupera cheltuielile suportate de către angajator, pentru prejudicierea unui subiect de drept ca urmare a încălcării obligațiilor de serviciu de către persoana angajată, urmînd a fi o povară financiară doar pentru angajator. Prin urmare, se recomandă completarea art.10 alin.(1) din Codul muncii, cu o nouă literă cu următorul conținut: „g) să ceară angajatului, responsabil pentru prejudiciul cauzat patrimoniului angajatorului, recuperarea cheltuielilor pentru prejudicierea unui subiect de drept ca urmare a încălcării obligațiilor de serviciu”.

4. Se recomandă completarea art. 22 alin.(1) din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, cu o nouă literă cu următorul conținut: „h) să achite în bugetul public, cheltuielilor pentru reparare prejudiciului cauzat unui subiect de drept, ca urmare a încălcării îndatoririlor de serviciu”, fiind oportun realizarea acestei recomandări din perspectiva ridicării gradului de responsabilizare a funcționarilor publici în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

5. Munca de birou și sedentarismul, caracterizate prin lipsa de mișcare fizică, provoacă daune mari sănătății omului, iar în perioada de tratament al angajatului în condițiile unui concediu de boală, sunt suportate cheltuieli pentru achitarea indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă atât de către angajator cât și din fondul asigurărilor sociale. Astfel, în vederea responsabilizării subiecților raportului de muncă pentru promovarea modului sănătos de viață prin mișcare, sport, se recomandă completarea contractului individual de muncă cu prevederi suplimentare prin introducerea la art.49 alin.(1) din Codul muncii, a unei noi litere cu următorul conținut: „j¹) compensațiile sau premiile pentru promovarea de către angajat a modului sănătos de viață prin sport;”.

6. Dat fiind faptul că este supus tot mai des în dezbateri judiciare, erorile profesionale săvârșite în exercitarea actului medical sau medico-farmaceutic, generatoare de prejudicii asupra sănătății pacientului, care în doctrina juridică se atribuie definiției de malpraxis, legislația Republicii Moldova înregistrează lacune la acest aspect. Prin urmare, se recomandă reglementarea legislativă în Legea ocrotirii sănătății a noțiunii de malpraxis și a domeniului și principiilor de aplicare a răspunderii juridice în cazurile de malpraxis prin introducerea după capitolul IV din Legea prenotată, a unui nou capitol cu următoarea denumire „V Malpraxisul medical;” iar celelalte capitole din Legea ocrotirii sănătății, își vor schimba numerotația în ordine succesivă. Prin urmare, se recomandă, ca în capitolul ce va reglementa –malpraxisul medical, să fie expuse și reglementări juridice cu referire la obligativitatea personalului medical de a acorda asistență medicală, consimțământul informat al pacientului, răspunderea juridică a personalului medical, a prestatorilor de servicii medicale precum și a furnizorilor de materiale sanitare, aparatură, dispozitive medicale și medicamente, asigurarea obligatorie de răspundere civilă profesională pentru medici, farmaciști și alte persoane din domeniul asistenței medicale. În contextul recomandărilor care au fost exprimate de către autorul tezei la participarea în cadrul grupului de lucru instituit de Ministerul Sănătății pentru elaborarea proiectului Codului sănătății ce conține propuneri cu referire și la malpraxis, se recomandă definirea malpraxisului medical, ca un comportament neprofesional manifestat de către personalul medical ce a comis o eroare profesională în acordarea asistenței medicale sau farmaceutice.

7. Protecția sănătății populației reprezintă un obiectiv de o importanță primordială în politica oricărui stat, care se realizează exclusiv prin responsabilizarea subiecților de drept public și privat în ocrotirea sănătății, fiind aplicate mijloace legale de apărare a drepturilor și intereselor reglementate, ce vizează sănătatea populației. În vederea sistematizării responsabilităților privind protecția sănătății populației, recomandăm includerea suplimentară în Legea ocrotirii sănătății a unui capitol nou cu următoarea denumire „Responsabilitățile instituțiilor publice, persoanelor juridice și persoanelor fizice pentru protecția sănătății populației”. În respectivul capitol se

recomandă expunerea reglementărilor ce vizează esența responsabilității autorităților publice centrale privind protecția sănătății populației, atribuțiile și responsabilitățile autorităților publice locale privind protecția sănătății populației, prevenirea factorilor de risc pentru sănătate.

8. Accesul la servicii medicale este un drept al persoanei fizice, care în sistemul de asigurare obligatorii de asistență medicală se realizează prin prisma reglementărilor juridice ce stabilesc reguli de acces la servicii medicale pe fiecare tip de asistență medicală. Realitatea cotidiană, identifică nemulțumiri a persoanelor asigurate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală privind monitorizarea procedului de programare pentru beneficierea de asistență medicală primară, specializată de ambulator, spitalicească și servicii medicale de înaltă performanță. Astfel, în scopul fortificării procesului prenotat, cu oferirea pentru persoana asigurată a posibilității de acces online la procedul de programare pentru asistență medicală în instituțiile medicale contractate de către Compania Națională de Asigurări în Medicină, recomandăm elaborarea și implementarea de către Ministerul Sănătății cu participarea Companiei Naționale de Asigurări în Medicină și a instituțiilor medico-sanitare a unui registru național al programărilor pacienților la instituțiile medicale cu accesarea on-line a acestora.

BIBLIOGRAFIA

1. Baltag D. Teoria generală a dreptului. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, 536p.
2. Baltag D. Teoria răspunderii și responsabilității juridice. Chișinău: ULIM, 2007, Tipografia Centrală, 440p.
3. Baltag D., Obadă V. Responsabilitatea juridică medicală: aspect din sistemul juridic medical în Republica Moldova. Chișinău: Tipografia Orhei, 2003, 280p.
4. Buchanan A. The Right to a Decent Minimum of Health Care, *Philosophy & Public Affairs* 13(1), 1984, p. 55-78.
5. Cerbu A. Sănătatea publică a națiunii ca suma sănătății individuale. Chișinău: 2002, 19 p.
6. Declarația Universală a Drepturilor Omului.
http://www.anr.gov.ro/docs/legislatie/internationala/Declaratia_Universala_a_Drepturilor_Omului.pdf.(vizitat 03.08.2016)
7. Dreptul la ocrotirea sănătății. (fragment din RAPORTUL privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în anul 2015)
<http://www.ombudsman.md/ro/content/dreptul-la-ocrotirea-sanatatii-fragment-din-raportul-privind-respectarea-drepturilor-omului>.(vizitat28.07.2016.)
8. Florea M. Responsabilitatea acțiunii sociale. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1976, 296p.
9. Gruskin S. From: Conception to Realization: A Human Right to Health, *The Hastings Center Report* 40 (3), 2010, p.4-16.
10. Gulian M. Abordarea doctrinară a responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății. În: *Legea și Viața*, 2015, p. 27-32.
11. Gulian M. Responsabilitatea juridică a statului în domeniul ocrotirii sănătății. Studii și cercetări juridice europene, București: Universul juridic, 2015, p. 470-481.
12. Gulian M. Subiecții răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății. Studii și cercetări juridice europene, București: Universul juridic, 2014, p.100-112.
13. Gurin C. și alții. Constituția Republicii Moldova: comentariu/coord. de proiect: Klaus Sollfrank; red.: Nina Pârțac, Lucia Țurcanu – Chișinău: Arc, 2012 (Tipogr. „Europress”), 576 p.
14. John D., Fenton E. Bioethics & Human Rights: Access to Health-Related Goods, *The Hastings Center Report* 39 (5), 2009, p.27-38.
15. Legea ocrotirii sănătății nr. 411 din 28.03.1995. Publicată: 22.06.1995 în Monitorul Oficial nr. 34, art. 373.
16. Novac – Hreplenco T., Dodon I. Bazele legislației în sistemul sănătății publice. Chișinău: Casa editorial-poligrafică Bons Offices, 2006, 246p.

- 17.** Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale.
http://www.irdo.ro/file.php?fisiere_id=79&inline. (vizitat 03.08.2016)
- 18.** Pepelea, Dimitrie I. Responsabilitatea statului și a funcționarului public. Iași: Ed. CERMI, 1997, 259p.
- 19.** Popa N. Prelegeri de sociologie juridică. București: Tipografia Universității, 1983, 209p.

Lista lucrărilor publicate la tema tezei

Articole în reviste științifice:

1. Gulian Mariana. Formele răspunderii juridice a instituției medico-sanitare și a personalului medical. În: Studii juridice universitare, ULIM, Nr. 3-4, 2013 p.179-188(0,5 c.a.)
2. Gulian Mariana. Cadrul normativ de reglementare a răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății. În: Jurnal Juridic Național, Chișinău: Nr. 9, 2014. p.44-49, (0,27c.a.)
3. Gulian Mariana. Angajarea răspunderii juridice a persoanei fizice în sistemul ocrotirii sănătății. În: Studii juridice universitare, ULIM, Nr. 3-4, ULIM, 2014, p.206-213(0,38c.a.)
4. Gulian Mariana. Abordarea doctrinară a responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății. În: Legea și Viața, Nr. 10, 2015, p.27-32, (0,3 c.a.)
5. Gulian Mariana. Coraportul dintre responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății. În: Studii juridice universitare, ULIM, Nr. 3-4, ULIM, 2015, (0.4c.a.)

Participări la foruri științifice internaționale:

1. Gulian Mariana. Subiecții răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății. În: Materialele conferinței științifice internaționale „Studii și cercetări juridice europene”, București: Universul juridic, 2014, p.100-112, (0.66 c.a.)
2. Gulian Mariana. State's legal liability in the field of healthcare. În: European Union's History, culture and citizenship. Pitești: 2015, p.783-789, (0,35 c.a.)
3. Gulian Mariana. Responsabilitatea juridică a statului în domeniul ocrotirii sănătății. În: Studii și cercetări juridice europene, București: Universul juridic, 2015, p.470-481, (0,61c.a.)
4. Gulian Mariana. Obiectivele responsabilității juridice în domeniul ocrotirii sănătății. În: Simpozionul internațional științifico-practic „Utilizarea eficientă a resurselor hidro-funciare în condițiile actuale – realizări și perspective” UASM, 2016, p.356-359, (0.2c.a.)

ADNOTARE

Gulian Mariana, „Responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății”, Teză de doctor în drept; Specialitatea: 551.01-Teoria generală a dreptului, Chișinău, 2017.

Structura tezei este următoarea: introducere, 4 capitole. Concluzi generale și recomandări, 162 de pagini de texte de bază, bibliografie din 235 de titluri. Rezultatele tezei de doctorat au fost expuse în 9 lucrări științifice.

Cuvinte cheie: responsabilitate juridică, răspundere juridică, ocrotirea sănătății, instituție publică, personal medical.

Domeniul de studiu. Teoria generală a dreptului.

Scopul și obiectivele tezei. Lucrarea își propune ca scop cercetarea multilaterală și complexă a conceptului de responsabilitate și răspundere juridică în domeniul ocrotirii sănătății, prin determinarea conținutului, esenței, elementelor constitutive ale acestuia, întru formularea recomandărilor de perfecționare a cadrului social, juridic și normativ, în vederea reliefării aspectului acesteia de premiză a reformării vieții social – juridice a Republicii Moldova. Obiectivele avute în vedere sunt: stabilirea și expunerea tezelor conceptuale în abordările doctrinare a responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății; Determinarea gradului de reglementare a responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății; Determinarea conceptului responsabilității juridice în domeniul ocrotirii sănătății; Clarificarea științifică a coraportului dintre responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății; Identificarea temeiului, condițiilor și formelor răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății; Stabilirea categoriilor de subiecți ai răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății; Cercetarea importanței angajării răspunderii juridice a subiecților în domeniul ocrotirii sănătății.

Noutatea și originalitatea științifică este determinată de scop și obiective, derivate din modalitatea de abordare a problemei, din însăși natura obiectului de cercetare. Teza constituie un prim studiu în literatura de specialitate a Republicii Moldova de a cerceta în mod sistemic instituția responsabilității și răspunderii juridice, rolul și locul acesteia în cadrul societății contemporane.

Problema științifică soluționată constă în elaborarea instrumentarului de identificare și fundamentare științifică a premiselor, obiectivelor, temeiurilor și condițiilor responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății, fapt ce duce la clarificarea pentru teoreticienii și practicienii din domeniul dreptului a formelor răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății și a survenirii răspunderii juridice în domeniul vizat.

Semnificația teoretică a tezei rezidă în definirea conceptului de responsabilitate și răspundere juridică în domeniul ocrotirii sănătății, determinarea noțiunii de subiect al responsabilității și răspunderii juridice în domeniul vizat precum și explicarea temeiului, condițiilor și formelor răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății.

Valoarea aplicativă. Ideile științifice și concluziile cuprinse în conținutul tezei pot fi utilizate în plan doctrinar-teoretic, ca material inițial pentru o abordare mai profundă a fenomenelor de responsabilitate juridică și răspundere juridică; în procesul didactic universitar, la predarea teoriei generale a dreptului, a dreptului constituțional, civil, penal, administrativ, muncii, de procedură penală și de procedură civilă precum și la elaborarea și predarea unui curs special „Protecția juridică a dreptului omului la ocrotirea sănătății”; în plan normativ-legislativ, la realizarea procesului de legiferare ce vizează elaborarea și modificarea unor acte normative.

Implementarea rezultatelor cercetării. Concluziile tezei, elementele de noutate sunt utilizate în procesul de studii la predarea cursului Teoria generală a dreptului în cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova, fiind expuse și în luările de cuvânt la conferințele științifice naționale și internaționale și în articolele științifice publicate.

АННОТАЦИЯ

Гулиан Мариана. „Ответственность в сфере здравоохранения”. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Специальность: 551.01 – Теория государства и права. Кишинэу, 2017.

Структура диссертации: работа состоит из вступления, 4 разделов, выводов и рекомендаций, литературы из 235 источников, 162 страниц основного текста. Результаты диссертации изложены в 9 научных статьях.

Ключевые слова: юридическая ответственность, здравоохранение, государственное учреждение, медицинский персонал.

Область исследования: Теория государства и права.

Цель и задачи работы: заключается в проведении комплексных исследований концепта юридической ответственности в здравоохранении, путем определений сущности, и его составляющих, для предложений рекомендаций по улучшению социальной, правовой и нормативной основы Р.М. Целями работы являются: определение и анализ доктрины о юридической ответственности в области здравоохранения; определение степени регулирования юридической ответственности в области здравоохранения; определения правовой концепции ответственности в области здравоохранения; научная классификация ответственности в области здравоохранения; идентификация основы, условия и формы юридической ответственности в области здравоохранения; определение категорий субъектов юридической ответственности в области здравоохранения; теоретическая формулировка выводов и рекомендаций, направленных на оценку юридической ответственности в области здравоохранения.

Научная новизна и оригинальность: определены целью и задачами диссертации, производными от подхода данной проблемы, от фактического характера объекта исследования. Впервые с позиций Общей теории права дается сравнительный анализ возникновения и развития юридической ответственности в области здравоохранения в Молдове, ее роль и место в современном обществе, а также выработка рекомендаций по улучшению социальной, правовой и нормативной основы государства.

Решённая научная проблема: состоит в создании концепции юридической ответственности в сфере здравоохранения с точки зрения общей теории права, анализа и идентификации, теоретических и практических аспектах исследования, и разработке инструментов для выявления и научного обоснования причин, цели, условия и форм юридической ответственности в сфере здравоохранения.

Теоретическое значение: заключается в определении юридической ответственности в области здравоохранения, определение понятия субъекта юридической ответственности в этой области и объяснить основания, условия и формы юридической ответственности в области здравоохранения.

Прикладное значение работы: научные идеи и выводы, содержащиеся в диссертации, могут быть использованы в теоретическом и доктринальном уровне, в качестве исходного материала для более глубокого подхода к явлениям юридической ответственности. В обучении общей теории права, конституционного права, гражданского, уголовного, административного, трудового, уголовно-процессуальное и гражданское судопроизводство, а также разработка и преподавание специального курса „Правовая защита права человека на здоровье”.

Реализация научных результатов: результаты исследования, теоретические выводы и практические рекомендации могут быть использованы в процессе усовершенствования законодательства при разработке и изменении нормативных актов, поскольку недостатки, которые возникают при решении проблем связанные с юридической ответственности в области здравоохранения во внутреннем праве, не могут быть решены без теоретического осмысления общих принципов. Выводы диссертации, используются в преподавании курса общей теории права в УЛИМ

ANNOTATION

Marian Gulian. „Responsibility and liability in health care”. PhD thesis; Specialty: 551.01 –General Theory of Law, Chişinău, 2017.

The structure of the thesis: The paper contains the introduction, three chapters followed by conclusions and recommendations, bibliography of 235 sources, 168 basic text pages. The results obtained are published in 9 scientific studies.

Key words: legal responsibility, legal liability, healthcare, public institution, medical personnel.

Field of study: General Theory of Law.

Purpose and objectives: complex and multilateral research of legal concept of responsibility and liability in health care, by determining the content, the essence, and its constituents, to formulate recommendations on improving the social, legal and regulatory framework of the Republic of Moldova. The objectives are: Identification and analysis of the doctrine on the responsibility and liability in health care; Determining the degree of regulatory responsibility and legal liability in health care; Determination of legal responsibility concept in health care; Scientific classification of the correlation between responsibility and liability in health care; Identification basis, conditions and forms of legal liability in health care; Defining the categories of subjects of legal liability in health care; legal liability importance of research subjects in health care; Theoretical formulation of conclusions and recommendations aimed at evaluating and completing the legal responsibility in health care.

The scientific novelty and originality is determined by the purpose and objectives derived from the approach to the problem, the nature of the goal. For the first time from the standpoint of general theory of law provides a comparative analysis of the emergence and development of the legal responsibility for health in the Republic of Moldova, its role and place in contemporary society.

Scientific problem solved: is to create a legal liability concept in the health sector from the point of view of the general theory of law, the analysis and identification of the theoretical and practical aspects of research and development of tools for the identification and scientific substantiation of reasons, purposes, conditions and forms of legal liability in the field of healthcare.

Theoretical value: lies in the definition of legal responsibility and liability in health care, determination of the concept of subject of legal responsibility and accountability in this field and explain the basis, conditions and forms of legal liability in the field of healthcare.

Practical value of the work: Scientific ideas and conclusions contained in the thesis can be used in theoretical and doctrinal level, as starting material for a deeper approach to the phenomena of legal responsibility and legal liability; in the didactical process - teaching general theory of law, constitutional law, civil, criminal, administrative, labor, criminal procedure and civil procedure and the development and teaching a special course „Legal protection of the human right to health”

Implementation of scientific results. The results of the research, the theoretical conclusions and the practical recommendations can be used in the improvement and enrichment of the national doctrine because the deficiencies that are occurring in the process of resolving legal issues liability related to health care cannot be overcome without theoretical conceptualization of the general principles.

GULIAN MARIANA

**RESPONSABILITATEA ȘI RĂSPUNDEREA JURIDICĂ ÎN
DOMENIUL OCROTIRII SĂNĂTĂȚII**

SPECIALITATEA 551.01 – TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 30.01.17

Formatul hîrtiei A4

Tipar digital.

Tirajul 40 ex.

Coli de tipar: 2.0

Comanda nr. 4

Centrul editorial al UASM

str. Mircești 42.